

Ämnesråd Magnus Enzell
Finansdepartementet

Departementssekreterare Sven Vasseur
Landsbygds- & Infrastrukturdepartementet

2024-06-19

Digitaliseringsstrategi 2030

BIM Alliance

BIM Alliance tackar för förtroendet att bidra med våra frågor till er Digitaliseringsstrategi 2030.

Vår mission är att stödja och driva branschens digitala transformation för att främja en positiv och hållbar utveckling i samhällsbyggnadsbranschen.

BIM möjliggör ett livscykelperspektiv med en ökad automation och en högre grad av industrialisering. Genom att planera, bygga och förvalta med strukturerad digital information kan vi bygga mer effektivt, göra mer rätt i tidiga skeden med minskad klimatbelastning och materialförbrukning som följd. Digital informationshantering är en nödvändighet för att mer effektivt kunna uppnå målen för hållbar utveckling enligt Agenda 2030.

Det finns ett bra samarbetsklimat och öppenhet i branschen i frågor inom hållbarhet och digitalisering, det finns en öppenhet att dela data både inom branschen och med andra aktörer.

Värdet av öppna data, forskning och innovation

Samhällsbyggnadsbranschen behöver regelstyrning kopplat till öppna data, för att ge branschens aktörer samt myndigheter en tydlig styrsignal. Myndigheter kan sedan få i uppdrag att avgränsa alternativen för realisering av styrningen. Staten ska inte vara drivande i frågan men behöver skapa tydliga riktningar som är verktygsberoende. Det finns goda exempel i tex Storbritannien som tidigt skapade en tydlighet för att hjälpa industrin. Även Finland, Norge och Spanien har tagit beslut i samma riktning genom exempelvis ställa krav på digitala bygglovsprocesser.

Utveckling och tillämpning av AI, Big Data och öppna format hjälper samhällsbyggnadsbranschen att utveckla livscykelprocesserna hela vägen från planering och projektering till förvaltning. Detta är tekniker som öppnar upp för mer avancerad simulering och prognostisering för att utforma goda lösningar och estimerar kostnader i tidiga skeden, där stat, region och kommun har ett stort ansvar att använda skattemedel på ett effektivt sätt.

En rapport från IPCC pekar på att vi inte kommer att nå våra klimatmål 2030 och i en rapport från myndigheten DIGG från 2023 framgår att ett område där Sverige presterar särskilt svagt är arbetet med att främja öppna data. En förutsättning för att kunna tillämpa AI är just tillgång till data.

Boverket har identifierat behovet av nationell reglering och kravställning (se rapport 2024:5, Byggnadsinformationsmodellering, BIM Stöd för offentliga aktörer, publicerad i februari 2024).

” Boverket kan stötta offentliga aktörer genom att utveckla ett gemensamt språk som blir applicerbart på hela branschen. Boverket ser också fördelar med att utveckla ett regelverk om hur byggnadsinformationsmodellering (BIM) ska tillämpas i offentligt rättsliga processer och beslut. Härigenom skulle det bli möjligt att dra nytta av digitaliseringens hela värde genom tillämpning av BIM i hela kedjan från tidiga idéstudier till arbete med förvaltningsdata och sedan även avveckling.

En sådan reglering kan fungera som ett incitament till att höja nivån och bidra med tydlighet för informationsleveranser inom områden som livscykelanalyser (LCA) och förvaltningsinformation.”

BIM Alliance välkomnar detta förslag och ser att det är viktigt att de rekommendationer Boverket har gett, nu också genomförs.

Tydligare reglering av ramverk krävs

Stat och kommun behöver ta en ledande roll genom att kräva strukturerad digital livscykelinformation för projektering, byggande, fastighetsutveckling och förvaltning. Detta ökar incitamenten för branschen att investera i innovativa lösningar för digital informationshantering och ger myndigheterna möjlighet att stödja sektorns omställning.

Men det räcker inte, det behövs även en reglering av ramverk för datautbyte. Tex jobbar Trafikverket aktivt med automatisering, AI och digitala kartor. En förutsättning för att kunna realisera möjligheterna med automatisering är branschgemensamma standarder och ramverk för utbyte av data. Genom en reglering av ramverk för datautbyte kan processer i projekt och program automatiseras i betydligt större utsträckning än vad som sker idag.

Företagen möter ofta hinder när de ska interagera med offentliga aktörer. I många fall ser kravställningen olika ut från offentliga beställare, vilket blir en bromskloss för digital utveckling både i sina egna projekt och i de krav som ställs på leverantörer vid olika

inlämningspunkter. Ett exempel är kravet på att producera PDF-ritningar för bygglov, vilket tvingar branschen att fortsätta använda föråldrade programvaror och rutiner. Detta står i kontrast till de digitala framsteg omvärlden i övrigt gör.

Med ökade krav på hållbarhetsredovisningar kopplat till EU-direktiv är det en förutsättning att det är enkelt att dela data mellan olika aktörer.

Möjligheter om regeringen beslutar om öppna format (IFC)

Sverige har idag höga byggproduktionskostnader. Byggandet och förvaltning av byggnader står för stora utsläpp av växthusgaser.

De nyttor och värden som skapas med ett beslut om öppna format bidrar till att effektivisera processen ur ett livscykelperspektiv, underlättar arbetet med ökade krav på klimatdata, som kommer via EU-direktiv och påverkar bygg- och fastighetsbranschen stort samt öppnar upp möjligheter att minska klimatavtrycket i branschen med cirkulär ekonomi.

Fastigheter står i 100 år och är centrala för stadens utveckling, både i och mellan husen. Genom att dela data med andra aktörer och varandra öppnar det upp för möjligheter både mellan andra samhällsaktörer som polis, brandkår och försvar samt för affärsutveckling med tjänster.

Effektivisering och kostnadsbesparingar

- Det är de öppna formaten som möjliggör att anläggningsdata kan utbytas mellan alla aktörer och skeden, utan större informationstapp genom hela livscykelprocessen, från projektering till förvaltning.
- I byggskedet underlättar öppna format för automatisering av byggmoment samt digital maskinstyrning.
- Ökade krav på klimatdata, det kommer EU-direktiv på ny lagstiftning som påverkar bygg- och fastighetsbranschen stort. Hållbarhetsredovisning kräver data och det är viktigt att det är enkelt att dela data med öppna format. I tex scope 3 ska samma data rapporteras men från ena parten uppströms och andra parten nedströms.

Samarbeten mellan myndigheter, det offentliga och näringsliv

- Samarbete med räddningstjänst och försvar:
  - Polisens arbete underlättas - i samband med utredningar av brott kan fastighetsägare genom att dela information om byggnaden och var det finns kameraövervakning, påskynda och förenkla polisens utredningsarbete.

- Brandkår kan med tillgång till detaljerad information om byggnadsmaterial och utformning underlätta räddningsinsatser och minska risken för brandmän
- Försvarsmakten kan använda data för att planera och genomföra insatser i urbana miljöer med större precision och säkerhet
- Bilindustrin har tjänster för att varna och förebygga fortkörning. Det finns lagkrav på den här typen av tjänst i alla nya bilar i EU sedan 2022. Trafikverket levererar stora mängder information som öppen data, däribland hastighetsinformation. Att dela data innebär att:
  - Självkörande fordon kommer att kunna använda vägytor mer effektivt.
  - Trafikinformation kommer att skickas mellan anläggning och fordon i stället för att läsas av från skyltar. Detta är särskilt viktigt i ett beredskapsläge.
  - Tillträdeskontroll, geofencing, i särskilt känsliga miljöer, tex kan bilen inte köras fortare än 30 km/tim förbi en skola.
- Energiförsörjning - att fastighetsägare genom att dela data kan styra fastigheter i ett och samma område på ett synkat sätt som bidrar till att minska belastningen på elnätet.
- Nya affärsmodeller – med tillgång till data kan företag skapa nya affärsmodeller, tex coworking, som anpassar sig efter faktiska användningen av utrymmen, erbjuda smarta hem-lösningar eller målgruppsanpassa och förbättra kundflödet för detaljhandeln.

Klimatavtryck i bygg- och fastighetsbranschen

Bygg- och fastighetssektorn står för drygt 20 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Hållbar stadsutveckling handlar om att bygga med kvalitet och skapa flexibla lösningar. Att dela data öppnar möjligheter för att minska branschens klimatavtryck.

- Återbruk – om samtliga aktörer i samhällsbyggnadsprocessen delar data kan mer material återbrukas i projekt.
- Resursutnyttjande – genom att dela data som optimerar transporter och trafikflöden finns stor potential att effektivisera "last mile" för att minska trafiken i innerstaden. Att dela data mellan fastighetsägare kan bidra till att optimera nyttjandegraden i garage och på parkeringar och därmed minska behovet av att bygga nytt för att i stället utnyttja befintlig struktur.
- Smart styrning – Driftsystem justerar luft- och energianvändning baserat på hur många som är i en lokal. Att dela med sig av funktioner som tas fram för att smartare styra fastigheter, där formatet är oberoende av programvara, underlättar samarbete mellan olika aktörer.

Utveckling av miljön mellan husen

- Med hjälp av att dela data och AI kan skadegörelse, inbrott och avvikande beteende upptäckas i realtid, utan att det påverkar den personliga integriteten, vilket skapar ökad trygghet i ett område.
- Nya tjänster och möjlighet till kommunikation kan effektivisera vardagen för hyresgäster och besökare i området.

En digitaliserad process för markanvisningar, planarbete och bygglov

Genom att införa digitala processer för markanvisningar, planarbete och bygglov kan kommunikationen och effektiviteten förbättras för alla inblandade parter inom näringslivet, kommuner och myndigheter samt byggherrar och entreprenörer

Att visualisera, arbeta med digitala tvillingar och virtuella världar skulle underlätta förståelsen för de som inte är vana att läsa ritningar, både för tjänstemän och allmänheten och därmed underlätta både i tid och arbete för processen för plan- och bygglov samt överklagandeprocessen.

Processen från projektering till färdiga handlingar är i sin helhet digitaliserad fram till att handlingarna ska skickas in till kommunen, då måste särskilda handlingar tas fram för att möta krav på gamla format. Med nuvarande system kommer det snart att krävas egna mjukvaruprogram för att hantera bygglovsprocessen.

Nedan översikt som visar tidplaner för olika politiska initiativ i relation till den tidplan Lantmäteriet föreslår i sin slutrapport "Förslag till färdplan för att fortsätta digitalisera samhällsbyggnadsprocessen", LM2023/060342.

Arbetet med färdplanen behöver genomföras snabbare än det förslag som nu ligger, för att möta upp mot de lagkrav och direktiv som kommer från EU.

Hållbarhet vs Digitalisering

